

Катерина Рогальська

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет,

Тетяна Стельмашук

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет,

Ольга Гаврилук

слухач магістерської програми,
Тернопільський національний економічний університет

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНО-ОРІЄНТОВАНОЇ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Ряд вітчизняних і зарубіжних дослідників (І.М. Богатая, М.В. Болдуєв, Р.Ф. Бруханський, С.Ф. Голов, Т.О. Графова, А.А. Пилипенко, М.С. Пушкар та інші) доводять необхідність розробки і побудови та пропонують авторські варіанти практичної реалізації стратегічно-орієнтованих систем обліку. Проте, не завжди ними вказуються причини необхідності розробки, що не дозволяє їх враховувати під час удосконалення обліково-аналітичного забезпечення системи стратегічного менеджменту підприємства.

Однією з них є перехід від планової економіки до ринкової. Як відмічає Т.Г. Камінська, з переходом до ринкової економіки проходять якісні зміни в системі економічних відносин, а саме: змінюються форми власності, економічні відносини, розвиваються інноваційні процеси, відбувається переорієнтація підприємств з оперативних цілей на стратегічні. У зв'язку з цим ставляться задачі, які вимагають формування обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовою діяльністю, адекватного новим умовам. Бруханський Р.Ф. вказує однією із причин глобалізацію світової економіки та прояви її наслідків, що здійснили значний вплив на розвиток облікової практики підприємств та систему його регулювання у різних країнах і в світі в цілому: «... глобалізація й інтернаціоналізація економічних відносин, поява значної кількості ризиків у господарській діяльності, виникнення явища гіперконкуренції, підвищення рівня волатильності фінансових і товарних ринків зумовили необхідність побудови на підприємствах системи стратегічного управління, для ефективного функціонування якої необхідною є побудова стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку» [2, с. 212].

Дослідження ролі, завдань, особливостей і напрямів побудови системи стратегічно-орієнтованого обліку на сьогодні є надзвичайно актуальним, що підтверджується узагальненням підходів дослідників, які розглядали фактори, що визначають необхідність розробки обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту (табл. 1).

Таблиця 1

Фактори, що зумовлюють необхідність розробки обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту

Науковці	Фактори, що зумовлюють необхідність розробки обліково-аналітичного забезпечення стратегічного менеджменту				
	Невизначеність і ризики	Динамізм зовнішнього середовища	Зростання конкуренції	Поява кризових явищ в економіці	Інформаційна та інноваційна революція
Бруханський Р.Ф. [2, с. 212-216]	+	+	+	+	+
Криштопа І.І. [5, с. 231]	-	+	-	-	+
Лесняк В.В. [6, с. 218]	+	+	+	+	-
Мошківська О.А. [7, с. 157]	+	+	-	-	-

Основними причинами розробки стратегічно-орієнтованої системи бухгалтерського обліку виключно облікового характеру, за дослідженнями Бруханського Р.Ф. є: 1) побудова комплексної управлінської інформаційної системи (про внутрішнє і зовнішнє середовище) для прийняття стратегічних управлінських рішень; 2) посилення значення і ролі управлінського обліку як складової управлінської інформаційної системи підприємства; 3) необхідність формування облікових показників

про майбутнє підприємства; 4) необхідність формування системи управління вартістю на основі стратегічно-орієнтованої системи обліку [2, с. 212-215].

Для забезпечення ефективного функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання, що характеризуються зростанням ролі інтелектуальних та інноваційних ресурсів, загостренням конкурентної боротьби і зростанням впливу зовнішнього середовища, необхідним є впровадження управлінських систем, які передбачають збір та аналіз даних про внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, що дозволяє встановити стратегічні цілі та оцінювати і управляти діяльністю підприємства по їх досягненню на основі оптимального використання наявних ресурсів за відповідного рівня розвитку зовнішнього середовища (з встановленим рівнем ризику та невизначеності).

На думку проф. Бруханського Р.Ф., саме система стратегічного обліку, як конгломерат інструментів фінансового й управлінського обліку, що має стратегічну орієнтацію, на сучасному етапі розвитку економічних відносин, які характерні нестабільним ринковим середовищем, виступає з'єднуючою ланкою в інформаційному просторі підприємства, що дозволяє інтегрувати бухгалтерську інформацію з даними про зовнішнє середовище та інформацією прогнозного характеру. Лише за таких умов облікова система зі своїм методологічним інструментарієм може бути повноцінно впроваджена до складу процесу стратегічного управління. Інформація, що створюватиметься системою стратегічного обліку, виступатиме інформаційною основою для формування та реалізації стратегії підприємств.

Стосовно останнього підходу, чинна модель побудови обліково-аналітичних систем, що використовується на більшості вітчизняних і зарубіжних підприємств, не відповідає потребам менеджменту. Як з цього приводу відмічає проф. І.М. Богатая, оцінка вартості підприємства на певну дату є статичною, вона не відображає її стан в теперішній момент, не дозволяє прослідкувати створення вартості в процесі використання і управління власністю [1, с. 113].

Відповідно, облікова інформація, що наводиться в оприлюднюваній звітності, повністю не відображає вартості підприємства внаслідок специфіки облікового інструментарію, на основі якого формуються показники бухгалтерської звітності.

Список використаних джерел

1. Богатая И.Н. Стратегический учет собственности. Ростов на Дону: Феникс, 2001. 320 с.
2. Бруханський Р. Ф. Причины необходимости разработки стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку. Економічний аналіз. 2014. Т. 16. №. 2. С. 210-217.
3. Бруханський Р. Ф. Варіанти взаємодії облікового забезпечення різних рівнів управління підприємством: стратегічний аспект. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Випуск 2. 2014. С. 13-16.
4. Гуменюк О. О. Особливості проведення аналізу фінансового стану підприємства. Інноваційна економіка. 2016. № 7-8. С. 147-152.
5. Криштопа І.І. Бухгалтерський облік в системі стратегічного управління підприємством. Економічні науки. Випуск 9 (34). Луцьк: ЛНТУ, 2012. С. 223-231.
6. Лесняк В.В. Инструментарий стратегического учета. Актуальные вопросы современной экономической науки. ИЦ "Де-факто", 2010. С. 218-222.
7. Мошковська О.А. Концептуальні засади стратегічного управлінського обліку. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 12 (138). С. 151-159.
8. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності підприємств в умовах інституційних трансформацій : колект моногр. Р. Ф. Бруханський, П. Р. Пуцентейло, І. М. Белова [та ін.]. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2017. 388 с.